

Asia: VN/1281/2020

Lausuntopyyntö hallituksen selonteosta kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista (luonnos)

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset selontekoa koskevat kommentit

Tampereen Aikuiskoulutussäätiö sr/Tampereen Aikuiskoulutuskeskus TAKK kiittää mahdollisuudesta kommentoida hallituksen selontekoa kotoutumisen edistämisen uudistamistarpeista.

Kommentit lukuihin 1-6: Tilannekuva ja keskeiset muutostekijät. Pyydämme tarvittaessa kirjaamaan vain tiiviin yleisen lausunnon luvusta ja yksityiskohtaisesti vain tärkeimmät kommentoitavat tai mahdollisesti puuttuvat asiat.

-

Kommentit lukuun 7: Maahanmuuttajien työllisyyden ja osallisuuden edistäminen

Ammatilliseen koulutukseen liittyvät toimenpide-ehdotukset ovat oikeansuuntaisia. Vieraskielisten opiskelijoiden koulutuksen läpäisyä ja oppimistuloksia ammatillisessa koulutuksessa voitaisiin parantaa kohdennetulla lisärahoituksella ammatillisen koulutuksen tukitoimiin. Keskeistä on myös kehittää ammatillisen koulutuksen opettajien osaamista vieraskielisten opetuksessa. Kieli- ja kulttuuritietoisuutta tulisi lisätä ammatillisten opettajaopiskelijoiden pedagogisissa opinnoissa ja samaan aikaan kehittää tukitoimia vieraskielisen opiskelijan kohtaamiseen jo työssä oleville ammatillisen koulutuksen opettajille. Yhteisten tutkinnon osien suorittaminen on Karvin tutkimuksenkin perusteella vieraskielisille ammatillisia tutkinnon osia vaikeampaa. Tätä voitaisiin helpottaa sillä, että ohjattaisiin vieraskielisiä järjestelmällisesti suorittamaan yhteisiä tutkinnon osia jo tulevan tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (nykyinen valma-koulutus) vaiheessa.

Kommentit lukuun 8: Nopeutetaan kotoutumisen käynnistymistä

-

Kommentit lukuun 9: Parannetaan ohjauksen ja neuvonnan saatavuutta maahanmuuttajille

-

Kommentit lukuun 10: Luodaan kotoutumishjelma alkuvaiheen kotoutumisen tukemiseksi

(luku 10.1) Kielitaitotavoite ollaan asettamassa nykytilaa vastaten tasolle B1.1. Yhteisen taitotasotavoitteen asettaminen selkeyden vuoksi on ymmärrettävää. Olisi kuitenkin järkevää tunnistaa kohderyhmän heterogeenisuus ja tavoitella myös tavoitteiden asettelussa realistista kohderyhmän segmentointia, jotta voitaisiin toteuttaa entistä paremmin kohderyhmän tarpeisiin ja valmiuksiin sopivia palveluita.

(luku 10.3.1) Osaamisen tunnistamisen tehostaminen kotoutumisen alkuvaiheessa on kannatettava tavoite. Olisi huolehdittava siitä, että ammattiosaajien osaamisen tunnistamiseen osallistuvat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa ammattialan substanssiosaajat, ja että osaamisen tunnistamista tehtäisiin tarvittaessa käytännön työtehtävissä. Tällöin myös esimerkiksi ETA-alueen ulkopuolelta tulevien osaajien ammattitaidosta saadaan aikaisessa vaiheessa ammatillisiin tutkintoihin ja työelämän odotuksiin peilattavissa olevaa tietoa. Ammatilliset oppilaitokset ja niiden työelämäverkostot ovat hyvä toteutusympäristö ammattiosaajien osaamisen tunnistamiselle.

(luku 10.3.2) Kotoutumiskoulutuksen laatukriteerien valtakunnallistaminen on kannatettava tavoite. Osaamisvaatimusten määrittelyssä olisi huomioitava suomen kielen opettajien lisäksi erityisesti myös ohjausta antavien henkilöiden sekä työelämä- ja yhteiskuntataitoja opettavien henkilöiden osaamisvaatimusten määrittely. Kotoutumiskoulutuksen laadun kehittäminen opettajille suunnattavien koulutusten avulla on hyvä tavoite. Koulutusjärjestelmä tuottaa nykyiselläänkin opettajia, joilla on erinomaiset lingvistiset valmiudet kotoutumiskoulutuksessa toimimiseen. Kehittämiskohde on kuitenkin se, että kielenopettajien osaaminen kotoutumiskoulutuksen muissa sisällöissä, työelämä- ja yhteiskuntataidoissa, on vaihtelevaa. Jotta kielenopetus voisi olla tehokasta ja keskittyä sisällöllisesti oikeisiin asioihin, pitää kielenopettajalla olla asiantuntemusta myös opetussuunnitelman muissa osissa. Kotoutumiskoulutuksen opettajuuteen johtavan koulutuksen pitäisi olla siten monialaista, että osaaminen suomen kielen opetuksen lisäksi muillakin opetussuunnitelman perusteiden osa-alueilla voitaisiin varmistaa. Kotoutumiskoulutuksen opettajuuteen johtavan koulutuspolun pitäisi olla pysyväluonteinen osa opettajankoulutusjärjestelmää ja siinä tulisi huomioida erityisesti kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman sisältöjen laajuus ja aikuisten maahanmuuttajien monimuotoisuus koulutuksen kohderyhmänä.

(luku 10.3.2) Verkkokoulutus voi olla tarpeellinen osaratkaisu korkeakoulutettujen tarpeisiin vastaamiseksi kotoutumiskoulutuksessa. Verkkokoulutusten toteutuksessa olisi kuitenkin kiinnitettävä erityisesti huomiota siihen, että kotoutuminen on paikallista; yhteisöihin, työmarkkinoille ja verkostoihin kiinnittyminen edellyttävät koulutuksen järjestäjältä paikallistuntemusta. Se voidaan kuitenkin valtakunnallisissa, eri alueilta opiskelijoita samaan verkkokoulutukseen keräävissä koulutusmalleissa menettää, jos paikallisen kotouttamisen näkökulmaa ei huomioida koulutuksen laatukriteereissä.

(luku 10.3.3) Kansallinen, standardoitu malli kotoutumiskoulutuksen lähtö- ja päättötasoarviointiin on oikeansuuntainen tavoite, jolla voidaan kehittää koulutuksen tasalaatuisuutta. Kielitaidon arvioinnin rinnalla olisi erittäin tärkeitä kehittää työelämä- ja yhteiskuntataitojen arviointia. Nykyisten opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti työelämä- ja yhteiskuntataidot arvioidaan

vain merkinnällä hyväksytty, mikä on riittämätön arviointitapa, jos ajatellaan ko. sisältöalueiden olevan kotoutumiskoulutuksen keskeistä sisältöä. On keskeistä, että arviointi nivotaan osaksi koulutuksen aikaista jatkuvaa arviointia ja valtakunnallisen mallin mukainen arviointi tehdään oppilaitoksissa. Kotoutumiskoulutuksen päättövaiheeseen Yleisten kielitutkintojen kaltainen keskitetty valtakunnallinen arviointikäytäntö ei sovi, koska se on kallis, hidas ja rakenteena raskas.

Kommentit lukuun 11: Kotoutumisen edistäminen tukemaan osaajien pysyvyyttä ja osallisuutta

-

Kommentit lukuun 12: Vahvistetaan kumppanuuksia ja järjestöjen roolia

-

Kommentit lukuun 13: Hyvät väestösuhteet ja osallisuus tukemaan kotoutumista ja yhteenkuuluvuuden tunnetta

-

Kommentit lukuun: Kotoutumisen edistämisen suuntaviivat 2020-luvulle ja tiivistelmä askelista eteenpäin

-

Satu Neuvonen
Tampereen Aikuiskoulutuskeskus TAKK